

na do sedmi oddílů, samo o sobě není ničím zajímavým, ostatně dělení se držel básník i v předchozích knihách (*Až dopiju, tak zaplatím*, 2003; *Adresy*, 2010), ovšem zde jednotlivé oddíly napovídají jednak, co v nich čtenář nalezne, jednak se samy stávají svého druhu básněmi, neb jsou složeny z jejich názvů i veršů v jednotlivých oddílech.

Celá sbírka je tak jakýmsi neustálým ohledáváním světa kolem sebe, ale také sebe samého. Ukazuje se v ní, jak je život mnohovrstevnatý, jak jej neustále vyplňuje mnoho poloh – od klidné dětské samozřejmosti až po pochybnosti o vlastním údělu (*KRÉDO // Můj život / složený je ze lži. / Bylo by tedy lepší nežít? // Dobré snad možná / bylo by / nenechat proklát / si tou lží útroby*). A to vše je rozprostřeno na poměrně širokém území mezi Valašsko, Ostravu, až po pražské reálie. Tyto pulzy už pak jen pomáhají dokreslit výhledy z vlaku a důraz na neustálý cestovní chvat (*Nahnědlým oknem vlaku / rodí se zem*).

Chrobákovi byla vždy vlastní zhuštěnější poezie, jednoduché obrazy, kratší básně, ovšem zde je vše ještě koncentrovanější (*SVATÝ FRANTIŠKU // Vstal jsem a viděl, / že ráno je dobré: / zas – pičování ptačí / na život stačí*). Básník se vyjadřuje až elipticky, nevyhledává okázalé metafory, byt umí nabídnout krásné obrazy (*HEROIN / tlučeného skla / tvých prstů / mně schází*), ly-

rický subjekt se ke čtenáři obrací mnohdy zcela přímo v „obyčejné řeči“, v přímé otázce. Hovorovost na některých místech ještě umocňuje střípky z valašského dialektu, i když je ho v této sbírce méně než v předchozích dvou. Co však stále zůstává, je rytmus, rým, melodičnost básní. Jistě není tak výrazná jako v prvotině, neboť Chrobák pravidelnost neustále porušuje, nepoužívá ustálených básnických norem (sonet), ovšem to jen podporuje syrovost některých obrazů. Malá škobrtnutí nutí čtenáře zpomalit, ačkoli si sám lyrický subjekt není jist, co s takovými verši (*Slunko civí, / občas sekne ledovatým. / Co já tu s veršem / – zas, sviňa – / kostrbatým*), ony však pouze dokreslují kontrastní poetiku autora.

Ono rozkročení ať už mezi městy, naznačenou touhou po bezpečí domova, který byl dříve mnohem pevnější konstantou Chrobákovy poezie, a znechucením či spíše zklamáním ze světa, v němž se básník pohybuje, se odráží i v sémantické rovině. Básník vedle sebe staví nahý svět, který je často poměrně hlučný, ukřičený, a jako protipól dává všanc sebe, svou víru, ale i něhu klidných promluv (*„Šedesát, osmdesát korun! / Musíš! / Když musíš, musíš! / Ale já budu oponovat! / Celému světu oponovat! // No jo, / ale kdo ho napíše?*). Přičemž mnohdy záměrně ve věnováních přiznává, odkud čerpá, kde se bere tento rozměr vnímání světa a života. I zde se ukazuje, jak je básník věrný svému srdci, které neustále referuje o těch, jež mu byli a budou blízcí – Magor, Hruška, Balabán, Halas. Zcela odhalená přiznání jsou nejen vyznáním těmto lidem, ale také jejich psaní, neboť v každé takové básni si Chrobák pohrává s poetikami jejich i tou vlastní (*VZPOMÍNKA NA HALASE // Tak si zas tu, / můj podžime. / A mlžné mlhy, / mlhy mé. / Ve stehnech hor / popraskává chlad. / A nejde, a nesmí se jít spát. nebo text věnovaný Ivanu Motýlvi: Ten šrumec! / Ten šrumec, /*

co vydávají lidská hrdla, / kterými vznesenost už zhrdla, / ten šrumec / ještě pořád stačí. / Tam v Blesku u zastávky, / i z perspektivy ptačí).

Jednotlivé střípky, jednotlivé verše, obrazy tak pomalu stavějí osobitý básnický svět, který stále čerpá ze stejných zdrojů. Básník pořád pije z jednoho prameňu, ovšem nenechává se jím zcela pohltit, netopí se, nezůstává na jednom místě. *Jak prázdné kolo, po ráfku* je doposud Chrobákovou nejvyzrálejší sbírkou. Zpovídá se možná z různých bolestí více než v předchozích knihách, ale domnívám se, že právě tento posun k sobě samému, k přítomnosti okamžiků a života spíše než k minulému, ke krajíně jeho veršům prospívá. Stále však platí, co napsal již k *Adresám* Petr Hruška: „Pořád to stačí. Nedělat svůj svět větší, než je. Dosáhnout na něj náručí.“ A tento šrumec opravdu víc než stačí.

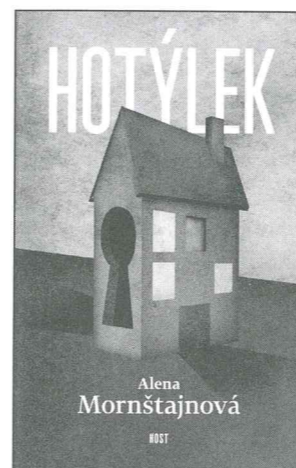
Jakub Chrobák: *Jak prázdné kolo, po ráfku*. Dalibor Malina, Vsetín 2014

Dobám navzdory

Iveta Jansová

Životní příběh takřka netečného konformisty vedený proti proudu času. Konečný okamžik života člověka jako začátek nového vyprávění. Bujně rašící a větvičí se rodinný strom na podloží zásadních sociopolitických zvratů. To vše a více (i méně) je nový *Hotýlek* Aleny Mornštajnové.

Jak jsem naznačila, vyprávění knihy začíná koncem, koncem příběhu hlavního hrdiny Václava. Po malém prologu, který by mohl být stejně dobře epilogem, se společně s Václavem vracíme do jeho dětství. Poznáváme ho jako malého chlapce a seznamujeme se s jeho maminkou Štěpánkou, dě-

dou Leopoldem nebo babičkou Majkou. Václav není očekávaným kladným hrdinou, z jeho vlastností a jednání zůstáváme jako čtenáři mnohdy na rozpacích. K rozporuplnému pocitu, jenž v nás Václav vyvolává, jistě přispívá jeho bipolárnost. Je zároveň ambiciózní a lhostejný (k věcem, co ho nezajímají), k ženám je ze zvyku uctívý, ale nevnímá je jako rovnocenné ani hodnotné osobnosti. „Navíc souhlasit bylo jednodušší než se se všemi dohadovat a vysvětlovat, že se mu manželství zdá zbytečně složitě.“ Postava Václava je v konečném plánu až příliš jednoduchá a tomu odpovídá i jeho černobílé vnímání světa.

Ani vedlejší postavy nezůstávají dlouho tajemstvím, autorka každému představenému charakteru poskytuje ne příliš skromnou historii, ta má být čtenářům klíčem k porozumění motivů a jednání jednotlivých hrdinů. Tento přístup však ve výsledku rozbíjí pomyslnou mozaiku narativů, jež měly dohromady sloužit jako dláždění Václavovy cesty, případně mapovat osud hotýlku dědy Leopolda. S každou postavou putujeme až do jejího dětství, případně mládí, tyto retrospektivní odbočky působí často jako pouhá legitimizace toho, proč jsou dnes hrdinové takoví, jací jsou. Podobné ospravedlňování a nastavení

světa (je zlý, protože...) se zdá zbytečně zjednodušující a příliš všeříkající, nenechává nám totiž žádný prostor pro vlastní imaginační. V *Hotýlku* neexistuje záhada či nejistota (alespoň ne na dlouho), vše je jasně řečeno, jednotlivé části obrazů, jež měly být jedinečnými příběhy postav, jsou příliš rozsáhlé, a tak se z mozaiky stává beztvary obraz, který je tak dlouho přemalován každou z postav, až se z něj nakonec stane mazanina.

Dalším úskalím *Hotýlku* zdá se být vyobrazení ženských postav. Přestože všechny hrdinky knihy jsou v zásadě samostatné, smysl jejich života ve výsledku udává vždy nějaký muž. Babička Majce děda Leopold, Štěpánce Václavův otec a posléze Bedřich, Lucie, Renatě a Jindře pak Václav. Štěpánka se ze strachu z bezprizornosti podruhé vdává a podruhé odvodí, Jindra ztrácí „lesk v očích“, když nemůže mít Václava, Renata se stane alkoholičkou, Lucie propadá poporodním depresím a babička Majka touží hned po smrti muže také zemřít, i když to nemůže vmluvit svému tuhému kořínku. Nejenže hrdinky čekají buď otevřeně, či skrytě na svého prince na bílém koni, ale všeobecné vyobrazení vztahů se zdá spíše povrchné. „*Sotva si lidi okolo něj zvykli, že žije na hromádce s nevlastní sestrou, má všem začít vykládat, že ještě ke všemu má nemanželské dítě s místní kurvičkou?*“

Co nelze autorce upřít jako bravurně provedené, je autentické zpodobnění sociopolitických zřízení a změn s tím souvisejících v perspektivě běžících let. Tento um se projevil zejména v řeči správně kovaných komunistů. „*Vládo, vždyť jsi ženatý člověk a komunisto, to ti není hanba?*“ Ale i v drobných popisech změn charakterů některých postav.

Hotýlek je silně oddechovou četbou s nepříliš nápaditým jazykem, se sklony k telenovelizaci,

s nadbytečným opakováním děje a především hlavním hrdinou, kterého ani jeho fiktivní soupeřníci nemají příliš v lásce, což autorka ostatně sama reflektuje „*Jak je možné, že Václava si každý váží a má ho rád? Cožpak si nikdo nevšiml, že je to zbabělý, sobecký kripl, který kvůli svému pohodlnému klidu obětuje každého, kdo se mu nehodí?*“ Přes všechny chyby knihu ale i tak odložíme až na samém konci, protože něco v ní nám zkrátka nedovolí opustit jí dřív.

Alena Mornštajnová: *Hotýlek*. Host, Brno 2015

Nic než další holocaust

Václav Maxmilián

Jelikož je *Boxer* komiksově zpracovaným příběhem z koncentračního tábora, automaticky se očekává jeho srovnávání s *Mausem*, který na tomto poli představuje jak vrchol, tak archetyp. Já se však tomuto srovnání pokusím vyhnout, protože Kleistův komiks (zpracovaný podle vzpomínkové knihy Alana Hafta, který zde vylíčil zážitky svého otce) je nesrovnatelně jiný.

Sledujeme v něm příběh Hercka Hafta od momentu, kdy byl jako židovský chlapec odvečen Němci, po dospělém muži přeživšího a zakládajícího rodinu v nové vlasti, to vše v analepsi zarámované vzpomínkou Herckova syna, kterého vzal Haft s sebou srovnat poslední a nejdůležitější účet se svou uloupenou minulostí. Komiks je potažen chmurnou barvou rozpité tuže, která umocňuje melancholii táhnoucí se celým dílem.

Hercko Haft byl jako čtrnáctiletý odvečen do koncentračního tábora, kde přežil jen díky své rváčské povaze, houževnatosti, nepřístupnosti a v neposlední